

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה

י"ט רבינו חננאל

ותיפוק ליה כו' - חי בית המקדש הוא קיים בלאו הכי הו' יום טוב
דהיינו ט"ו גדליה וקריא רחמנא מועדים טובים בזמן הבית : לא
נלכדפ - הא דהדר קבעיה במגילת תענית על דבר זה אלא לאסור
אחמול, גם הוא חתמיה כדאמרינן לקמיה "הימים האלה הכתובים
במגילה הם וּלְפִיכֶם וּלְאֶחְרֵיהֶם
אסורין: ראש השנה - מועד לזרייתא :
ולזרייתא לא בני חיווק - לאסור
לפניו ולאחריו אבל ימי מגילת
תענית-דרכנן ולריכין חיווק כי היכי
דלא ליחי להתענות ב"ט ענמו :
יום שלפני כו' - וההוא לאו לזרייתא

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג בו
לשון יום טוב בזמן שבית המקדש קיים ולחנן דלמך
[לא] בטלה מעגלת תענית היינו לאחר מורבן :
אסורין זין לפניהם זין לאחריהם - היינו להתענות אבל בהספד
מותר כדמוכח בפרק סדר תעניות
כילד (תענית 97 י"ז) דתניא מריש
ירחא דניסן ועד תמניא זיה לזיוקס
תמידא דלא למספד בהון ופריך נומא
מחרי בניסן ור"ח גופיה לאסור ומשני
לאסור יום שלפניו דמשום ר"ח
דזרייתא לא מחסר דלא בני חיווק
והו' פריך ותיפוק ליה דהוה יום דבחד
עשרים ותמניא בחדר ומשני לה רב
א"ר אשי כל שלאחריו חתמיה לאסור
בהספד מותר וזה הואיל ומוטל זין
שני י"ט עשאוהו כ"ט ענמו משמע
דלא לאו הכי לא הוה נאסר בהספד
אע"ג דהוא יום שלפני ריש ירחא
דניסן דלזיוקס תמידא דלא למספד
ולאו דווקא נקט רב אשי כל שלאחריו
דלא הדין כל שלפניו בהספד מותר
אלא משום דקאי אשל אחרינו נקטיה
ו"ש לרקק מתוך כך דהא דקטי
שבתות וימים טובים כי לאסורים
לפניהם ולאחריהם מותרין חתמיה
חיידי ואתאי הך ברייתא כו' יוסי
דלמך בסוף בכל מערבין (ערויני 97
מ"א וס"ג) דע"ג מתענה ומשלים א"ל
כרבנן ובלא השלמה וא"ל אי בלא
השלמה אפי' ב"ט ענמו שרי כדמוכח
התם דלמך ר' אלעזר בר לזוק
אזי הייתי מבני סאלא זין בנימין
ותל ע"כ להיות בשבת והדמיטו עד
לאחר השבת והתענית זו ולא
השלמוהו מפני ש"ט שלגו היה וי"ל
דשאי ט' באב דחמיר תדע דהא
קאמר התם שאזי יום טוב
דדבריהם הואיל ומתענין בו שעות
משלימין בו ערבות והגא' אסרינן
זין לפניהם זין לאחריהם אלא התם
כו' באב דחמיר והא דמייטי התם
רזיה מהשעה באב שחל להיות
בט"ג דלמך ר' יוסי מתענה ומשלים
לכני זין רב ידכתי בתעניתא במעלי

ואשנין אם במונשהיה
הבית קיים ג' בתשרי
הוא יום שנהרג בו
גדליה זין איוקס והוא
אחד מן ה' צומות
שבחברון בהן יהיו לבית
ישראל לששון ולשמחה
למיעושים טובים והנה
הוא עצמו י"ט היה
באותה העת מה הוסיפו
בו ותיק רב לאסור
היום שמוקדם ל'
בתשרי גם הוא אסור
בתענית שצום גדליה
אינו אסור בתענית יום
שלפניו שהוא מדברי
קבלה והם מדברי
הנביאים ודברי קבלה
דבדרי תורה דמו ואין
צריכין חיווק כדבעין
למסר לקטן שכל דבר
שהוא אסור בתענית
בו מדאורייתא כגון
שבתות וי"ט וכן ר"ח
מותר להתענות לפניו
ואחריהן ואינו אסור
אלא אותו היום בלבד.
ומה שקראו חכמים
י"ט אסור להתענות
לפניהם ולאחריהם לייבך
הצדק לקבוע ג' בתשרי
י"ט דרבנן לאסור היום
שלפניו בתענית כדחגיגה
והימים האלה הכתובים
במגילת תענית אסורין
בין לפניהם בין לאחריהם
שבתות וימים טובים
זין אסורין לפנייהם
ולאחרייהן מותרין .
ומה דתפריש בו ויאסור
דבדרי קבלה כדברי
תורה דמו. תוב ארובין
פתיא בכ"ה באדר אתת
בשורתא פתיא ליהודאי
דלא יעידון מן אורייתא
כו' ואותו היום עשאוהו
י"ט וכי תימא הכא נמי
בזמן שבתי"ק היה .
והא ע"ג יתורה זין
שמיטת בבלה הגזירה
ויתורה זין שמיטת תלמידי
דר"ם היא . דתנן כלי
זכוכית שניקבו והופיין
לתרבו אבר . פ"י סתם
התקנים באבר ואין
המשקל מן הנקבים
הרם שכבר נתנו
באבר שהופיין לתנן
יתורה זין שמיטת משום
ר' מאיר מפסא דסבר
כלים שלימין זין וחקבטי
משריין כלומר בחוקת
שברין זין ור' מאיר
הוא תלמידי דר"ע ור"ע
תלמידי דר' אליעזר
ור' יתושע הללו תלמידי
ריב"ז שהרב הבית
בימיו תנה דבר ברור
כי יתורה זין שמיטת
לאדר דרבנן הבית הוח

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג בו
גדליה זין איוקס אפי' רב לא נצרכה
אלא לאסור את שלפניו שלפניו נמי תיפוק
ליה דהוה ליה יום שלאחר ר"ח דזרייתא
ודאורייתא לא בעי חיווק-דתניא **הימים**
האלה הכתובים במגילת תענית אסורין
בין לפניהם בין לאחריהם שבתות וימים
טובים הם אסורים לפנייהם ולאחרייהם מותרין
מה הפרש בין זה לזה: הללו דברי תורה
ואין דברי תורה צריכין חיווק הללו דברי
סופרים *ודברי סופרים צריכין חיווק ואפי'
ליה דהוה ליה יום שלפניו שנהרג בו
גדליה זין איוקס? אפי' רב לא נצרכה זין
איוקס=דברי קבלה-הוא ודברי קבלה
דבדרי תורה דמו מחזק רב טובי בר מחנה
דבעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא מברא
ליהודאי דלא יעידון מאורייתא: שנהרג
המלכות גזרה שלא יעסקו בתורה ושלא
ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה
עשה יתירה זין שמוע וחביריו: הלכו ונמלו
עצה ממטרוניתא-אתת שכל גדולי רומי
מצויין אצלה אמרה להם בואו והפגינו
בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו "אי
שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד
אנחנו ולא בני אם אתת אנחנו מה נשתנינו
מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות
קשות וביטולם ואותו היום עשאוהו יום טוב
ואי ס"ד בטלה מגילת תענית קמייחא בשול
אחרייתא מוסיפין וכי תימא הכא נמי
בזמן שבית המקדש קיים והא יהודה זין
שמוע תלמידו של רבי מאיר ור"מ בתר
הבי הוה-דחנן דבלי זכוכית שניקבו
דשבי' יתורה זין שמוע ממטא משום ר"מ
וחכמים

הוא ובעני חיווק : בעשרין ופמניא
בית - בחדר קאי במגילת תענית :
דלא יעידון מן אורייתא - שלא יעטרט
לנפק ענמן מן התורה : הפגינו -
לעקו בשוקים וברחובות כדי ששמעו
השרים וירחמו עליהם : אי שמים -
כלומר למען הקב"ה : ורבי מאיר
בחד טורבן הוה - כמה הורחב דהא
בימי רבן יוחנן זין זכאי חרב הבית
ור' אליעזר תלמידו היה ור' עקיבא
תלמידו של ר' אליעזר היה דקאמרינן
שבליה ארבע מיתות (פאהרין 97 ס"ה)
ור' מאיר תלמידו של ר"ע כדאמרי'
בפרק קמא דערוינין (97 י"ג) "כל
מקום שאתה מולא משום ר' ישמעאל
אמר תלמיד אחד לפני ר' עקיבא
אינו אלא ר' מאיר" דלפ"ן כו' -
ר' יהודה זין שמוע תלמידו של ר'
מאיר הוה : פלי וכו'כיס שנקבו -
שנטמאו ונקבן לטהרן מטומאתן :
אבר - שערפת לכתוס את הקבב :
יהודה זין שמוע מטמא - לומר
שחזרו לטומאתן ישנה ואע"פ שלא
נגעו שוב בטומאה ואע"פ שאין כלי
זכוכית חזרין לטומאתן ישנה כדאמר
בפ"ק דשבת (97 ס"ה) שלא גזרו חזרת
טומאה ישנה אלא בכלי מחכות הכי
נמי הואיל והאבר מעמידו ככלי
מחכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד:
וחכמים

שבתא דשרי לאשמוי אף על פי שחלקנו זין שאר תעניות לתשעה באב מכל מקום מיידי שפיר
כשהוא מעונה דהא שבת דוחה השעה באב ואם היה חשוב תענית היה אסור אלא ודאי לא חשיב כמתענה בשבת ואם כן אף בתענית
יחיד מותר גמי להשלים : דהא ר' יהודה זין שמוע תלמידו של ר' מאיר - תימה כפ' סדר תעניות כילד (תענית 97 י"ה) פריך עשרים
ותשעה נמי מאי איריא דהוה ליה יומא מקמי דלזיוקס תמידא תיפוק ליה דהוה ליה יומא דבחד עשרין ותמניא מאי קשיא הוה דלזיוקס
תמידא זה היה בזמן שבית המקדש קיים ועובדא דעשרים ותמניא היה בימי ר' יהודה זין שמוע תלמידו של ר' מאיר וי"ל [6] דלמך רבי ססדר
המשנה לא הוה ליה למחסי מריש ירחא דניסן כיון דבימיו היה שלא לטוך : יתורה זין שמוע מטמא וכו' וחכמים מטהרין - תימה
אחזי מטהרין לכל הפחות ליטמא משום כלי זכוכית שגזרו עליו טומאה כדאיתא בפ"ק דשבת (97 ס"ה וס"ג) ופי' בקונטרס דלענין טומאה
ישנה פליגי יהודה זין שמוע מטמא לומר שחזרו לטומאתן ישנה אע"פ שלא נגעו בשום טומאה ואע"פ שכלי זכוכית אין חזרין לטומאתן
ישנה כדאמרינן בפ"ק דשבת (97 ס"ה) שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מחכות הכי נמי הואיל והאבר מעמידו ככלי מחכות
דמו דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין דעיקרו כלי זכוכית הן ולא אולינן בחד מטמא כן פי' הקונטרס וקשיא כיון דטומאה
קטת לאבר מה מועיל הטפת אבר לבסוף עוד פי' בקונטרס דלענין טומאה כלי מחכות לזרייתא אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן
נגעו בהן טומאה דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין מטומאת כלי מחכות לזרייתא אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן
ולפירוש זה קשיא לשון מטהרין דמשמע מטהרין לגמרי ורבינו שמואל פירש דפליגי בהא אי הטפת אבר חשיב כסתימה מעלייתא או
לא ובפ"ק דשבת (97 ס"ה) כחוב ור' מאיר היא דלמך הכל הולך אחר המעמיד גרים רבינו שמואל ר' מאיר היא וכו' ולא גרסינן הכל
הולך אחר המעמיד ולא יתכן כדמוכח בסוף תוספתא דכלים דתניא ט"ס של אבן שנקב והתיף לטובו אבר ר' יוסי משום ר' יוחנן
זין מאיר טמא משום כלי זכוכית רבי שמעון זין גמילאל אמר יהודה זין שמוע היה ממטא משום ר' מאיר משמע בהדיא
כלשון אחרון שבקונטרס ורבנן היינו ר' יוחנן זין עורי ולא לגמרי מטהרין אי נמי רבנן דהכא אית להו בכלי אבן כר"מ דמטמא
ככלי מחכות והא דלא מטמאין ככלי זכוכית משום כלי מחכות כמו בכלי אבן משום דכלי אבן לית ליה טומאה לזקמוהו אומאית כלי
מחכות אבל כלי זכוכית שיש להם טומאה בעולם לא רעו לטמון מטומאתן וריב"ז פי' דחכמים מטהרין לגמרי משום דכלי זכוכית
ככלי חרס דמו כדאמרינן פי"ק דשבת (97 ס"ה) ותניא בתוספתא דכלים (נ"ג) בפרק שני דכלי חרס שפירא שעה אחת אין לו טומאה לעולם
ולא יתכן נמי פירוש זה כדמוכח בסוף תוספתא דלא לגמרי מטהרין כדפרישית ועוד אי"ל מגא ליה דטעמא דר"מ משום דהכל הולך אחר
המעמיד דלמא משום דלית ליה הוה סברא ואפי' נסתח בזפת היה מטמא דבדריה ועוד עליה בתוספתא דכלים פרק מחט וטבעת ועוד רבנן
לא אמרי הך סברא אלא בחתיכת חרס שפרשה מן החבית ויש בה כשיער ונקבה וסתמה בזפת ולא בכלי שלם שנקב וסתמו כמו שפירש
[בתוספתא] דפרק ב' דכלים ועוד דהא לא קיימא מסקנא הכי בפ"ק דשבת (פ"ו) דמסקינן הואיל ונשברו יש להם טמא ככלי מחכות דמו :

הגרות מדר"ב רנשבורג

[6] תוס' ד"ס ס"א רבי
יהודה וכו' דמ"מ רבי
זכור, ל"ב עינין תענית 97
כ"ה ע"א ר"ע ד"ס ד"ב
ר"ח ור' אשעיה וכו'
והיינו :

הוא ובעני חיווק : בעשרין ופמניא
בית - בחדר קאי במגילת תענית :
דלא יעידון מן אורייתא - שלא יעטרט
לנפק ענמן מן התורה : הפגינו -
לעקו בשוקים וברחובות כדי ששמעו
השרים וירחמו עליהם : אי שמים -
כלומר למען הקב"ה : ורבי מאיר
בחד טורבן הוה - כמה הורחב דהא
בימי רבן יוחנן זין זכאי חרב הבית
ור' אליעזר תלמידו היה ור' עקיבא
תלמידו של ר' אליעזר היה דקאמרינן
שבליה ארבע מיתות (פאהרין 97 ס"ה)
ור' מאיר תלמידו של ר"ע כדאמרי'
בפרק קמא דערוינין (97 י"ג) "כל
מקום שאתה מולא משום ר' ישמעאל
אמר תלמיד אחד לפני ר' עקיבא
אינו אלא ר' מאיר" דלפ"ן כו' -
ר' יהודה זין שמוע תלמידו של ר'
מאיר הוה : פלי וכו'כיס שנקבו -
שנטמאו ונקבן לטהרן מטומאתן :
אבר - שערפת לכתוס את הקבב :
יהודה זין שמוע מטמא - לומר
שחזרו לטומאתן ישנה ואע"פ שלא
נגעו שוב בטומאה ואע"פ שאין כלי
זכוכית חזרין לטומאתן ישנה כדאמר
בפ"ק דשבת (97 ס"ה) שלא גזרו חזרת
טומאה ישנה אלא בכלי מחכות הכי
נמי הואיל והאבר מעמידו ככלי
מחכות דמו דהכל הולך אחר המעמיד:
וחכמים

* שפירשתי בפ"ד דכלים כ"ל וטוונת האו"ו למ"ה ר"ע בפ"ד דכלים . פי' הוא היה הספד לתוס' במת' . 11